

Josip Lisac
Zadar

AKTUALNOST ZAKAŠNJELE RECENZIJE

Marija Stanonik, *Slovenska narečna književnost*,
Slavistično društvo Maribor, Maribor, 2007.

Marija Stanonik, znanstvena savjetnica u Institutu za etnologiju Slovenske akademije znanosti i umjetnosti te profesorica na filozofskim fakultetima u Ljubljani i u Mariboru, objavila je prije nekoliko godina knjigu *Slovenska narečna književnost* u vrlo zanimljivoj i ozbiljnoj biblioteci Zora u Mariboru. Uređuje folkloristički časopis (*Slovstvena folkloristika*), objavljuje folklorističke zbirke, a u cjelini joj je interes interdisciplinaran, često i teoretski. Objavila je niz vrijednih znanstvenih djela (npr. *Teoretični oris slovenske folklores*, Ljubljana, 2001), uključujući i dijalektološki aspekt, i to u prinosu “Govor Žirovske kotline in njenega obrobja”, *Slavistična revija*, 25, 1977, str. 293-309. Tu je, među ostalim, donijela vrlo zanimljiva (prvenstveno naglasna) zapažanja o svom zavičajnom govornom tipu, a to je žirovski govor u rovtarskom poljanskom dijalektu. Njeno rodno mjesto zove se Dobračeva, a nalazi se dvadesetak kilometara od Ljubljane; Žiri su pedesetak kilometara od Ljubljane, na dodiru Gorenjske, Notranjske i Primorske.

Nažalost, za knjigu *Slovenska narečna književnost* doznao sam kasno tako da ovaj osvrt o njoj pišem s osjetnim zakašnjenjem. U njoj se obrađuje slovenska (i ne samo slovenska!) dijalektalna drama, poezija i proza. Obuhvaćeni su autori iz Koroške (dramatičar Andrej Šuster Drabosnjak, pjesnici Milka Hartman i Andrej Kokot, prozaik Janko Messner), iz Primorske (prozaici Aldo Černigoj, Silvo Fatur), iz Rezije (pjesnikinja Silvana Paletti), iz Terske doline u Benečiji (poet Viljem Černo), iz Nove Gorice (dramatičar Renato Podbersič), iz Trsta (pjesnik Aleksander Furlan), iz slovenskog dijela Istre (pjesnikinja i pripovjedačica Nelda Štok-Vojška), iz Poljanske doline, upravo iz Suše pod Blegošem (pjesnik Janez Ramoveš), iz Gorenjske (pripovjedači Joža Bertancelj i Stanko Košir), iz Porabja (prozaik Francek Mukič), iz Prekmurja (pripovjedač Jože Ftičar i pjesnik Vilko Novak), iz Zasavja (pjesnik Vinko Hrovatič) te iz Gorskoga kotara (pjesnik i prozaik Zlatko Pochobradsky). Uzeti su u obzir i neki drugi autori, kojima je, međutim, posvećena manja pozornost.

Slovenska narečna književnost Marije Stanonik opsežna je knjiga (478 stranica) i svakako bi bilo korisno da ju konzultiraju i hrvatski filolozi, povjesničari književnosti i jezikoslovci. Riječ je tu o vrlo mnogim pitanjima o kojima u ovoj prilici ne bih govorio. Neka

su pitanja teoretska, npr. ulazi li u dijalektalnu književnost tekst koji je pisan standardnim slovenskim jezikom, a samo su razgovori u dijalektu? Takav primjer (radi se npr. o prozi Velde Štok-Vojška) autorica obrađuje kao *narečnu* književnost, a inače se obično drži da je za dijalektalnu književnost potrebno da cijelo djelo bude napisano u dijalektu, ne samo dijalozi ili odlomci. Marija Stanonik napisala je prvo djelo što sustavno obrađuje slovensku dijalektalnu književnost iz različitih aspekata. Dobro je poznato da je hrvatska dijalektalna književnost bogata, da se o njoj mnogo pisalo, a sasvim bi sigurno bila dobrodošla cjelovita obradba u velikoj monografiji. Za taj rad knjiga Marije Stanonik može biti vrlo poticajna. Svakako bi i radu Marije Stanonik mnogo pomoglo bolje poznavanje hrvatske književnosti, također hrvatske (a i slovenske) dijalekatne situacije. Ona npr. kazuje ovo: "Ne vem, kam sodi besedna zveza *Čamče na Kupi...*" (str. 191); sigurno bi bilo bolje da su recenzenti (Franc Zadavec i Mihaela Koletnik) tražili popravak toga mjesta u svezi s Vladimirom Nazorom. Autoričine su analize često vrlo svestrane, pa osim u motiviku pojedinih djela ili opusa ulazi i u slovenska dijalekatna pitanja. Pritom je očito njezino oduševljenje bogatstvom slovenske dijalekatne melase.

Hrvatski pisac Zlatko Pochobradsky opravdano je uvršten svojim stihovima na gerovskom govoru u antologiju Jože Skoka *Rieči sa zviranjka. Antologija moderne kajkavske lirike 20. stoljeća*, Zagreb, 1999. Na vlastitu idiomu objavio je i komediju i roman. O njegovu radu Marija Stanonik misli dobro, izjavljuje da je "odličan narečni pesnik" (450). Ja sam uložio dosta truda u poravnavanje puta pjesnikovim stihovima do publike, pa sam takve autoričine sudove vrlo rado pročitao. Međutim, na dva mjesta (str. 10, 200) Marija Stanonik kaže da žiteljima Gorskoga kotara domaća riječ znači "samosvojnost med ne (več) Slovenci in (še) ne Hrvati". Čovjek se toj izjavi mora čuditi. Prema popisu stanovništva iz 1991. u općini Čabar živjelo je preko 90% Hrvata, a slično je bilo i na popisima od 1900. dalje. Za sebe i druge ljude iz Gorskoga kotara mogu sigurno potvrditi da imamo sasvim jasan hrvatski nacionalni osjećaj. To nikako ne znači antislovenski osjećaj; među susjedima takav dobrosusjedski odnos nije česta pojava. Među samim Goranima broj je dijalektalnih autora znatan, a među njima nalazimo i Anku Žagar iz Zamosta, veliku hrvatsku pjesnikinju. O fizionomiji goranske kajkavštine mnogo sam pisao (usp. npr. monografiju *Tragom zavičaja*, Split, 2006), pa se nikako ne može zaključivati da su za mene slovenski supstrat poezije Pochobradskoga i slovensko susjedstvo "tabu" (190). O tom sam pitanju svoje mišljenje izražavao često, i to na jasan način. U jeziku Pochobradskoga Marija Stanonik vidi preplet hrvatskoga standardnoga jezika, čakavštine, gorenjskih, dolenskih i rovtarskih značajki. Dobro je poznato da je Tine Logar u čabarskom kraju prepoznavao dolenske, rovtarske, gorenjske i belokranjske osobine (Tine Logar, *Slovenska narečja*, Ljubljana, 1975, 96). O tom se svakako još mora raspraviti na odgovarajućem mjestu.

U svojoj knjizi *Slovenska narečna književnost* Marija Stanonik inspirativno je pisala o mnogim slovenskim piscima, s time da neki među njima ne žive unutar granica slovenske države. Sasvim je sigurno da u toj knjizi Zlatku Pochobradskom nije mjesto. O kajkavskim idiomima u Gorskom kotaru još ćemo se potruditi reći sve što je potrebno. O svom mjestu u književnosti vjerojatno će štogod reći i sam Zlatko Pochobradsky. O tim pitanjima realnu riječ očekujemo i od Marije Stanonik.